

**ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ
ΗΜΕΡΗΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΕΡΙΝΩΝ ΓΕΝΙΚΩΝ ΛΥΚΕΙΩΝ
ΤΡΙΤΗ 9 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 2025
ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
ΣΥΝΟΛΟ ΣΕΛΙΔΩΝ: ΠΕΝΤΕ (5)**

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

[Το διαρκές φαίνεσθαι γεννά ένα διαρκές άγχος]

Στο βιβλίο του ο Θεοφάνης Τάσης καταδεικνύει πως το διαρκές φαίνεσθαι γεννά ένα διαρκές άγχος. Ακριβέστερα, μια selfie συνιστά αυτοεπιβεβαίωση της αυτοεικόνας και μια αναγκαία επαλήθευση του φαίνεσθαι του εικονιστικού υποκειμένου¹, ενώ η κοινοποίηση και ο διαμοιρασμός της εμπειρίας ως εικόνας γίνονται προϋποθέσεις της αξίας του εαυτού του. [...]

«Το εικονιστικό υποκείμενο επιθυμεί να ξεχωρίσει, να γίνει κάποιος, τρέμει τη στιγμή που θα γίνει κανένας. Το φοβίζει η μοναξιά, αλλά πρωτεύει ο εαυτός. Ποθεί ν' ανήκει κάπου, να συμμετέχει σε μια συλλογικότητα, αλλά συγχρόνως φοβάται την απώλεια της μοναδικότητάς του. Αποζητά τη δέσμευση, αλλά χωρίς υποχρεώσεις και δίχως τη στέρηση των δυνατοτήτων επιλογής. Αναζητά μια πυξίδα ώστε να προσανατολιστεί, τρόπους συνάντησης και συμβίωσης με τους άλλους και, κυρίως, νόημα». [...]

Αναφορικά με την υπερέκθεση στη θύελλα της πληροφόρησης, ο καθηγητής Φιλοσοφίας είναι ξεκάθαρος, σημειώνοντας πως οτιδήποτε είναι εύκολα προσβάσιμο συγκινεί σπανιότερα και ασθενέστερα. [...]

Η συζήτηση οδηγείται στον εθισμό που προκαλούν τα social media και στο πώς ο ψηφιακός κόσμος έχει υποκαταστήσει τις ανθρώπινες σχέσεις. «Βιώνουμε την τυραννία του παρόντος» λέει και συμπληρώνει: «Οι αλγόριθμοι έχουν δημιουργήσει μια παράλληλη πραγματικότητα, καθορίζοντας τον χώρο, τον χρόνο, την εγγύτητα και τους τρόπους επικοινωνίας μας. Επιλέγουμε να μοιραζόμαστε την εικόνα μας και σπανιότερα τον εαυτό μας. Γινόμαστε επιμελητές των στιγμών και των εμπειριών μας, βιώνοντας ταυτόχρονα την τυραννία της αυθεντικότητας. Στρεφόμαστε στον εαυτό, προτιμάμε να στείλουμε ένα μήνυμα παρά να τηλεφωνήσουμε, διότι φοβόμαστε την έκθεση, την τυχαιότητα, το απρόβλεπτο που μπορεί να επιφέρει μια συνομιλία, εν αντιθέσει με το γραπτό μήνυμα».

1. εικονιστικό υποκείμενο: το πρόσωπο όπως παρουσιάζεται μέσα από εικόνες

[Ανακτημένο από τη Lifo.gr απόσπασμα από τη συζήτηση του καθηγητή Φιλοσοφίας Θ. Τάση με τον δημοσιογράφο Γ. Πανταζόπουλο με αφορμή την έκδοση του βιβλίου του καθηγητή *Πολιτικές του Βίου II. Η επιμέλεια εαυτού στην εικονιστική κοινωνία*. Ελαφρώς διασκευασμένο για τις ανάγκες της γραπτής εξέτασης].

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Η διαμόρφωση της ταυτότητας στην εφηβεία

Η ανάπτυξη των προσωπικών στόχων των εφήβων σχετίζεται με την ευρύτερη διαδικασία της διαμόρφωσης της ταυτότητας. Η επιτυχής διαμόρφωση της ταυτότητας συνδέεται αφενός με την ανάπτυξη μιας σαφούς και ολοκληρωμένης αίσθησης του εαυτού και αφετέρου με τη θέση και τοποθέτηση του εαυτού στον χρόνο και το κοινωνικό περιβάλλον. Η ταυτότητα

παρέχει ένα πλαίσιο στην πορεία της ζωής του ατόμου, που συνδέει τους προσωπικούς του στόχους και τις επιλογές στη ζωή του.

Το έργο της διαμόρφωσης της ταυτότητας του Εγώ περιλαμβάνει πολλές πλευρές. Αρχικά, ο έφηβος πρέπει να διαμορφώσει μια εικόνα για τον εαυτό του ως πρόσωπο, δηλαδή να νιώθει ότι είναι μια ξεχωριστή προσωπικότητα με τις δικές του αξίες, αρχές και πεποιθήσεις και ότι διαθέτει μια εσωτερική ενότητα, διαχρονική σταθερότητα και συνέχεια ανάμεσα σε αυτό που υπήρξε κατά την περίοδο της παιδικής του ηλικίας και σε αυτό που προσδοκά από το αναμενόμενο μέλλον.

Κατά τη διαδικασία διαμόρφωσης της ταυτότητας παρέχεται στον έφηβο η δυνατότητα να γνωρίσει και να δοκιμάσει ποικίλους κοινωνικούς ρόλους, να πειραματιστεί με διαφορετικά στυλ ζωής, να γνωρίσει και να συνδιαλλαγεί με πολλά διαφορετικά πρόσωπα του ιδίου και του αντίθετου φύλου και να μελετήσει διεξοδικά καθεμιά από τις προβαλλόμενες κοινωνικές, πολιτικές, οικονομικές και πολιτιστικές θεωρίες. Έργο εξαιρετικά δύσκολο για τον έφηβο των καιρών μας, αφού καλείται να συγκρίνει και να ταξινομήσει τόσο τις διαπροσωπικές του σχέσεις, όσο και τις φιλοσοφικές απόψεις και αξίες της ζωής σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον, που με τα νέα δεδομένα της μετανάστευσης και των ραγδαίων τεχνολογικών εξελίξεων απαιτεί ένα πολύ μεγάλο χρονικό διάστημα για την αποκωδικοποίησή του και την κατανόηση της νέας τάξης πραγμάτων.

Η διαδικασία της δημιουργίας της ταυτότητας επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από τις πιέσεις που το άτομο δέχεται από τον κοινωνικό του περίγυρο, που μπορεί να είναι η οικογένεια, το σχολείο με τις υποχρεώσεις που επιβάλλει, οι συμμαθητές και οι φίλοι του. Για μερικούς εφήβους η διαδικασία της δημιουργίας ταυτότητας είναι δύσκολη, με αποτέλεσμα να κλείνουν το κεφάλαιο αυτό, παίρνοντας εύκολες και γρήγορες αποφάσεις χωρίς να διερευνούν όλες τις προοπτικές και εναλλακτικές οδούς που ανοίγονται μπροστά τους, χάνοντας με αυτόν τον τρόπο την ευκαιρία να πάρουν τις αποφάσεις που θα τους οδηγήσουν στην ανάπτυξη του καλύτερού τους εαυτού. Άλλοι έφηβοι, πάλι, βιώνουν σύγχυση κατά τη διαδικασία της δημιουργίας ταυτότητας, όταν δεν δεσμεύονται από στόχους και αξίες, από όπου και να προέρχονται αυτοί (οικογένεια, κοινωνία, σχολείο, φίλοι) και αντιμετωπίζουν την ταυτότητά τους με απάθεια. Τα άτομα αυτά έχουν μεγάλη δυσκολία στην αντιμετώπιση των απαιτήσεων που επιβάλλονται από το σχολείο, τη δέσμευση που απαιτούν οι σχέσεις με τους φίλους και τον προγραμματισμό για το μέλλον.

[Σύγχρονα Προβλήματα Εφηβείας, Παιδαγωγική Επιμόρφωση Εκπαιδευτικών του ΟΑΕΔ, σσ. 41-43. Επιστημονικός υπεύθυνος ενότητας: Εύη Μακρή-Μπότσαρη. Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης, ΕΚΠΑ].

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

Ανθοφορίες

Ήταν όμορφος εκείνος ο Απρίλης. Από τους πιο όμορφους. Έτσι όπως τον θυμάμαι στον πευκώνα της πλαγιάς. Το πλατανόδασος απέναντι να πρασινίζει και οι αγριάδες να ψηλώνουν μέχρι το γόνατο. Μια ατέλειωτη στρατιά από κάμπιες να κατεβαίνει από τον κορμό ενός δέντρου και οι ξεραμένες πευκοβελόνες να σχηματίζουν ένα μαλακό στρώμα κάτω από τα πόδια μου. Εκεί καθόμουν αμίλητος και ευτυχισμένος. Γιατί είναι ωραίο να είσαι στα δεκάξι στον πευκώνα του χωριού σου για το πρώτο ραντεβού και να ονειρεύεσαι ότι έτσι ακριβώς θα ήθελες να είναι όλη η ζωή σου: ένας καταπράσινος Απρίλης, με τον ουρανό να

ψιχαλίζει την πρώτη ανοιξιάτικη βροχή. Κι εσύ να κοιτάς μια το ανθισμένο τοπίο και μια το όμορφο κορίτσι δίπλα σου χωρίς να δίνεις δεκάρα για το ατύχημα που έγινε δυο μέρες πριν στο Τσέρνομπιλ¹ και για τις προειδοποιήσεις των επιστημόνων για το ραδιενεργό νέφος και τον κίνδυνο βροχής.

1. Πόλη της Ουκρανίας όπου το 1986 εξερράγη πυρηνικός αντιδραστήρας και κάλυψε με ραδιενεργό νέφος όλη την Ευρώπη.

[Παναγιώτης Χατζημωυσιάδης, *Η ιδιωτική μου αντωνυμία*, εκδ. Κίχλη, Αθήνα 2018, σσ. 72-73].

Θέμα Α

- A1.** Να αποδώσετε συνοπτικά σ' ένα δικό σας κείμενο 70-80 λέξεων το περιεχόμενο του αποσπάσματος του **Κειμένου 2** «Η ανάπτυξη των προσωπικών στόχων ... την κατανόηση της νέας τάξης πραγμάτων».

Μονάδες 20

Θέμα Β

- B1.** Να γράψετε στο τετράδιό σας δίπλα στον αριθμό της **Στήλης Α** το γράμμα από τη **Στήλη Β** που αντιστοιχεί στην ορθή απάντηση, με βάση το περιεχόμενο των **Κειμένων 1 και 2** (χωρίς αναφορά σε χωρία των κειμένων):

Στήλη Α	Στήλη Β
1. Σύμφωνα με την πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 , η προβολή εικόνων του εαυτού μας	α. δεν συνδέεται με την αυτοεκτίμηση.
	β. συγκρούεται με την αυτοεκτίμηση.
	γ. γίνεται απαραίτητη για την αυτοεκτίμηση.
2. Στη δεύτερη παράγραφο του Κειμένου 1 υποστηρίζεται ότι	α. το εικονιστικό υποκείμενο θυσιάζει χωρίς δεύτερη σκέψη τη μοναδικότητά του ώστε να συμμετέχει σε ένα σύνολο.
	β. προτιμά σε κάθε περίπτωση να μην ανήκει πουθενά, ώστε να διασφαλίσει τη δυνατότητα επιλογής.
	γ. αναζητά τον προσανατολισμό του μέσω των άλλων, για να αντλήσει νόημα.
3. Στην τρίτη παράγραφο του Κειμένου 1 υποστηρίζεται ότι	α. ό,τι είναι εύκολα προσβάσιμο στο διαδίκτυο δεν προκαλεί έντονες συγκινήσεις.
	β. ο καταιγισμός πληροφοριών προκαλεί σύγχυση.
	γ. η ευκολία της πρόσβασης στην πληροφορία προσφέρει συχνές συγκινήσεις.

4. Στην τέταρτη παράγραφο του Κειμένου 1 υποστηρίζεται ότι	α. αποφεύγουμε την άμεση προφορική και γραπτή επικοινωνία.
	β. αποφεύγουμε την άμεση προφορική συνομιλία.
	γ. φοβόμαστε τη γραπτή επικοινωνία.
5. Στην τέταρτη παράγραφο του Κειμένου 2 υποστηρίζεται ότι	α. όλοι οι έφηβοι βιώνουν με τον ίδιο τρόπο τη διαμόρφωση της ταυτότητάς τους.
	β. όσοι δυσκολεύονται με τη διαμόρφωση της ταυτότητάς τους δεν λαμβάνουν ψυχραιμες αποφάσεις.
	γ. η δέσμευση από στόχους και αξίες οδηγεί τους εφήβους σε σύγχυση κατά τη διαμόρφωση της ταυτότητάς τους.

Μονάδες 15

- B2.** α. «Το εικονιστικό υποκείμενο ... επιλογής»: Στο συγκεκριμένο απόσπασμα της δεύτερης παραγράφου του **Κειμένου 1** υπάρχουν επαναλαμβανόμενες αντιθέσεις. Να εντοπίσετε τις αντιθέσεις αυτές και να εξηγήσετε τη λειτουργία τους ως προς το περιεχόμενο και το ύφος του κειμένου (μονάδες 6).
 β. Στο απόσπασμα της τέταρτης παραγράφου του **Κειμένου 1** («Επιλέγουμε ... μήνυμα») κυριαρχεί το α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο. Να εξηγήσετε τη λειτουργία του ως προς το επικοινωνιακό αποτέλεσμα (μονάδες 4).

Μονάδες 10

- B3.** Να δείξετε δύο βασικούς τρόπους οργάνωσης του λόγου στην τέταρτη παράγραφο του **Κειμένου 2** (Η διαδικασία της δημιουργίας ... τον προγραμματισμό για το μέλλον) με αναφορά σε συγκεκριμένα χωρία (μονάδες 4) και να εξηγήσετε πώς οι τρόποι αυτοί συμβάλλουν στη σύνδεση των νοημάτων και στην ανάπτυξη της βασικής θέσης της παραγράφου (μονάδες 6).

Μονάδες 10

Θέμα Γ

- Γ1.** Ποια είναι η ψυχική και συναισθηματική κατάσταση του έφηβου ήρωα του **Κειμένου 3** και ποιοι παράγοντες τη διαμορφώνουν; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας αξιοποιώντας τρεις κειμενικούς δείκτες. Εσείς προσωπικά συμμερίζεστε τη στάση και τη συμπεριφορά του; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

Θέμα Δ

Δ1. «Η συζήτηση οδηγείται στον εθισμό που προκαλούν τα social media και στο πώς ο ψηφιακός κόσμος έχει υποκαταστήσει τις ανθρώπινες σχέσεις» **(Κείμενο 1).**

α) Συμφωνείτε ή διαφωνείτε με τη διαπίστωση ότι τα social media (μέσα κοινωνικής δικτύωσης) προκαλούν εθισμό και ότι ο ψηφιακός κόσμος έχει υποκαταστήσει τις ανθρώπινες σχέσεις;

β) Με ποιους τρόπους πιστεύετε ότι μπορούν να αξιοποιούνται τα κοινωνικά δίκτυα, ώστε να ωφελούν τον νέο άνθρωπο;

Να διατυπώσετε τις θέσεις σας σε ένα άρθρο 300-400 λέξεων που θα δημοσιευτεί στην ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου σας αξιοποιώντας δημιουργικά τα **Κείμενα 1 και 2.**

Μονάδες 30

ΟΔΗΓΙΕΣ (για τους εξεταζομένους)

- 1.** Στο εξώφυλλο να γράψετε το εξεταζόμενο μάθημα. Στο εσώφυλλο πάνω-πάνω να συμπληρώσετε τα ατομικά σας στοιχεία. Στην αρχή των απαντήσεών σας να γράψετε πάνω-πάνω την ημερομηνία και το εξεταζόμενο μάθημα. **Να μην αντιγράψετε** τα θέματα στο τετράδιο και **να μη γράψετε** πουθενά στις απαντήσεις σας το όνομά σας.
- 2.** Να γράψετε το ονοματεπώνυμό σας στο πάνω μέρος των φωτοαντιγράφων, αμέσως μόλις σας παραδοθούν. **Τυχόν σημειώσεις σας πάνω στα θέματα δεν θα βαθμολογηθούν σε καμία περίπτωση.** Κατά την αποχώρησή σας, να παραδώσετε μαζί με το τετράδιο και τα φωτοαντίγραφα.
- 3.** Να απαντήσετε **στο τετράδιό σας** σε όλα τα θέματα **μόνο** με μπλε ή **μόνο** με μαύρο στυλό με μελάνι που δεν σβήνει.
- 4.** Κάθε απάντηση τεκμηριωμένη είναι αποδεκτή.
- 5.** Διάρκεια εξέτασης: τρεις (3) ώρες μετά τη διανομή των φωτοαντιγράφων.
- 6.** Χρόνος δυνατής αποχώρησης: 17.00

ΣΑΣ ΕΥΧΟΜΑΣΤΕ ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΤΕΛΟΣ ΜΗΝΥΜΑΤΟΣ